

utánavesték, részint ecsettel utánafestették az elmosódott betűnyomokat, azonban gyarló munkát végeztek, mert nem értvén a latin nyelvhez, a szöveget meghamisították — elrontották.

Kár volna a lipótmezei kincstári uradalom ezen kedves emléket a végpusztulásnak átengedni. A feketevégi telepnek még ma is vannak illusztris vendégei: Seefried gróf fenséges nejével, Erzsébet bajor kir. hercegnővel előszeretettel keresi fel ezen vadregényes helyet, ők bérlik ugyanis az itteni vadászati területet.

A nagyméltósága m. kir. földmivelésügyi minisztérium az elmúlt esztendőben elrendelte fentartás céljából a természeti emlékek összeírását: engedtessek meg nekem, hogy ezen történeti műemlékre is felhívjam a nagyméltósága minisztérium figyelmét.



Vidéki levél.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Folyó évi augusztus hó 1-én megjelent „Erdészeti Lapok” füzetében olvasva Pausinger Károly m. kir. főerdőmérnök felhívását, a nyércz (*Putorius lutreola*) előfordulását illetőleg az alábbiakban számolhatok be.

Máramaros megye északi részében, a Talabor folyó forrásvidékén a nyércz elég gyakori. Amióta a m. kir. földmivelésügyi miniszter 1909. évi 47194. számú magas intézkedésével a nyércz után 5:00 korona lődíjat tűzött ki, a löjegyzékben a nyércz is szerepel. Így még az 1909. év folyamán a Talabor folyó mellék-patakai mellett 5 drb. nyércz esett törbe, egy pedig lelövetett.

A folyó évben újból 2 drb. fogódott. Báró Vécsey Béla vadászbérletén az 1909. évben 3 drb. nyércz lépett tányérvasba. Az egyik ezek közül hegygerinczen farkasnak kitett törbe került.

Az 1909. év előtt a nyérczre nem sokat ügyelt a védszemélyzet, mivel lődíj érte nem járt. Az 1908-ik évről tudom, hogy 2 drb. nyérczet fogott egy erdőőr.

Lehet azonban az is, hogy az 1909—1910. évek közötti enyhé tél csalta fel mihozzánk a nyérczet. Egy patak sem volt befagyva s így bő alkalma kínálkozott a halászatra.

Megjegyezni akarom még, hogy a nyérczet nagyobb víz mellett, mint a Talabor tutajozható szakaszán, nem nyomoztam. A kisebb erdei patakokat keresi fel előszeretettel, ahol ép úgy mint a vidra, ki- és beugrásait állandóan betartja s azért egy kis elővigyázat mellett könnyen lehet vasban fogni.

Sűrű, árnyékos erdőn át folyó patakban nappal is halászik, mi mellett az is bizonyít, hogy két ízben került nyércz puszkacső elé.

Felsőszinevér, 1910. évi augusztus hó 8-án.

Spengel Sándor,

m. k. segéderdömérnök.



KÜLÖNFÉLÉK.

Olasz erdészeti kongresszus. F. é. június havának elején Firenzében erdészeti kongresszusra gyűltek össze Olaszország erdőgazdái, *Raineri* földmívelésügyi miniszter elnöklete alatt, amelyen Olaszország erdőségei felújításának tervével s nagy állami erdők ültetésével foglalkoztak, amely tervnek egyik lelkes támogatója maga *Luzzati* miniszterelnök, aki az állami erdők létesítésére vonatkozó törvényjavaslatot már legközelebb a király elé terjeszti. Olaszország kedvezőtlen közgazdasági viszonyai nagyrészt abból származnak, hogy évek hosszú során át irtották az erdőket és olyan erdőgazdaságot űztek, amely nem teremtett semmit, ellenben mindent elpusztított. Most aztán tudatára ébredtek annak, hogy mit jelent Olaszország közgazdasági életében ez az erdőgazdaság s összeült Flórenczben a kongresszus, amelyen számos előkelő gazdász s birtokos vett részt s ennek a kongresszusnak határozatai fogják megjelölni azokat az eszközöket és módokat, amelyekkel az olasz erdőgazdaság újjászületését előkészítik.

Az Arad-, Temes-, Déva-, Lugosvidéki Erdészeti Egyesület ezidei közgyűlését szeptember hó 11-én Déván tartja meg. A tárgyszerű szokásos pontozatain kívül felemlithetjük az Alföld fásításáról, továbbá az erdők pusztulásának meggátlásáról szóló indítványok tárgyalását, nemkülönben napirendre kerül a Borsod, Gömör, Heves megyék Erdészeti Egyesületének a magánerdőtiszték helyzetének javítása ügyében megküldött átirata.

xiv **Termését későn hullató vadgesztenyefa.** A vadgesztenyefa (*Aesculus hippocastanum*) viritásában gyakran két heti eltérést is látni egyazon termőhelyen. Az sem ritkaság, hogy ősszel egyes példányok másodszor lombosodnak ki, vagyis kétszer viritanak. Ritkaság számba mehet azonban az a két vadgesztenyefa, melyet Budán a budakeszi úton fedezett fel a székesfőváros erdészeti hivatala és pedig azért, mert ezek 6—8 héttel későbbben hullatják le termésüket, mint szomszédjaik. Erre már 1902. év őszén is figyelmeztettek engem, de én az 1909. év őszéig több éven át tartottam szükséges figyelemmel kísélni ezt a jelenséget, mert muló sajátságának véltem. Ők már évek óta figyelik ezt a két fát s úgy jöttek rá erre a rendellenességre, hogy a termését sohasem tudták a rendes időben vadetelési célra gyűjteni.

Az 1902—1909. években ezután magam is láttam, hogy a többi fák nem is a rendes időben: szeptember közepén, hanem a viharos időjárás miatt már előbb: szeptember első hetében hullatták termésüket, holott ez a két fa még egy hónappal későbbben sem, hanem csak október hó második felében kezdte gyéren hullatni úgy, hogy azontul a két fa körül mindég frissen hullott vadgesztenye volt látható, míg másutt annak már hire sem volt.

Távol áll tőlem, hogy itt fajváltozatokra gondoljak, eleget bosszankodtam az *Quercus* változatokon, amelyeken annak idején annyian rágódtak, hogy már a tudósok szénájának is nevezték el azokat — nem, én csak individuális sajátságoknak tartom azt, hogy ezen két fa külső magburka (*carpium*) sokkal fásabb, sokkal szívósabb s így sokkal barnább is, mint a többieké, amit már szabad szemmel is igen szépen lehet látni s azt állítom, hogy ez az oka annak, amiért tovább maradnak meg a fán és hogy nem azért fásabbak, mert tovább voltak a fán.

Dr. Augusztin Béla tanársegéd ur igen lekötelezett azzal, hogy a mezzo- és endocarpiumról szíves volt úgy ezekről, mint az összehasonlító anyagról mikroszkopikus metszeteket készíteni s ekkor kitűnt, hogy az enyémekek vastagabb sejtfaluak s nincsenek meg bennük azok a buzogányalaku kalciumoxalatkristályok (sósavas mészjegecek), amelyek az összehasonlító anyagban megvannak. Hogy ezek előfordulása ez utóbbi porhanyó voltát s ezzel annak korábban történő lehullását okozze-e, azt nem tudom. *Hathalmi Gabnay Ferencz.*

A londoni 1910. évi angol-japán kiállításról. A közelmúltban dicsőséges háboruskodása révén hallatott magáról sokat a Japán nemzet, ezuttal azonban tanúságot tett arról is, hogy a békés munkálkodás közepette is messzemenő eredményeket képes felmutatni.

Erejének, kulturájának bemutatására színhelyül az első világvárost, Londont választotta. A „*White City*” (fehér város), az angolok meszeszerű kiállítási csarnokainak egész városnegyede látta vendégül a földteke tulsó felén élő szigetországot s ez alkalommal a közvélemény kénytelen volt elismerni, hogy méltóbb nemzetnek, kiválóbb produktumoknak alig adhatott volna helyet.

Meg kell jegyezmem, hogy a *White City*, amely olyan nagy kiterjedésű, hogy területén külön villamos kocsik közlekednek, mór stylan épült számtalan apróbb-nagyobb hófehér palotából, keleti oszlopcsarnokból áll, közöttük pedig motorcsónakkal járható széles csatornák, rajtuk ivben meghajtott hidak teszik változatossá a látképet. Amikor estefelé megkezdődik a könnyed szórakozás ideje, amikor ezen keleti jelleget visszatükröző épületek díszítésein gírlandszerűen elhelyezett millió és millió villanylámpa kigyullad s a föld kerekességéről minden irányból összesereglett tarka tömeg ebben a meszeszerű fényárban hullámszik, a motorcsónak-omnibuszok fel-alá siklanak s a riksákat húzó kulik ezuttal európai vendégükkel tovairamodnak, — önkéntelenül is az ezeregyéj szindus világában érzi magát a szemlélő.

De a tanulni és tapasztalni szándékozó látogató is megeléged a maga jutalmát.

Ipar terén, különösen egyes iparágakban nem hogy utólrerte, de messze elhagyta Európát. Így van ez a selyemszövésnél, selyemműhímzésnél, papírgyártásnál, a lakk- és bronzmunkáknál, edénygyártás bizonyos módjainál, fa- és csontfaragásnál. Főképen a művészi hímzés terén utólrerhetlenek; a festőművész ecsetjével alig vállalkozhatik arra, amire a japán művész tű és selyemmel képes.

Meg kell említenem itt még híres a „*wood cut printing*”-et (színes fametszet), egyik legfőbb büszkeségüket. A régi japáni műrecek legnagyobb része kapható már ilyen metszetben, amely művészi kiállítására nézve versenyez bármelyik modern eljárással.

Nekünk erdészeknek is van némi közünk hozzá, amennyiben

minden egyes képhez számos, igen sok esetben 100-at meghaladó kimetszett fatábla szükséges, mert minden legkisebb színárnyalat részére külön tábla alkalmazandó. A művészi reprodukciók darabját 4 shillingért (4 K 40 f) vesztegették.

Egyáltalában jellemzi minden iparcikkét a finom, szolid kiállítás, az alsóbb néprétegekben is kifejlődött műízlés; emellett portékái valóban olcsók, ami ismét abban leli magyarázatát, hogy munkaerő Japánban könnyen kapható.

Kereskedelme rendkívül fejlődött; hiszen nap-nap mellett olvassuk, hogy az európai piacokon veszedelmes versenytársként jelenik meg.

Mező- és erdőgazdálkodás terén is a modern világ ujitásait azonmód átveszi, alkalmazza, s ferdeszemű, apró, sárga emberkét a világ minden sarkába szétküldi látni, tanulni, hogy a tapasztaltakat szigetországában érvényesítse.

Mezőgazdaságában vezérszerepet játszik a rizstermelés, selyemtermelés; állattenyésztése gyenge; erdőgazdasága nem új, de az utóbbi időkben — mint minden intézménye — bizonyos átszervezésen ment keresztül. Rendkívül fontos ez utóbbi Japánra nézve, mert iparának igen nagy része szoros összefüggésben van a fatermeléssel, hiszen tudjuk, hogy szigetországának 60⁰/₀-a erdő, területre nézve pedig 26 millió kat. hold, vagyis kétszerese a mi erdeink kiterjedésének.

Az „erdészet“ az egyik legnagyobb csarnokban büszkélkedik. Mintegy válaszfal gyanánt és jelképeül annak, hogy a fafogyasztásnál főszerepet játszik az építkezés, a fedett csarnok közepén egy tipikus japán lakóház van elhelyezve (dwelling house), amely mintegy 40 különféle fából van összeállítva.

Páratlan finom alkotmány; egyszerűen van diszítve, de minden eresztésénél, összeillesztésénél oly pontos, hogy elsőrangú butormunkának is beillene. Falai papírral beragasztott fekete lakk-keretű táblákból állnak, amelyek jobbra-balra eltolhatók; a szoba padozata körülbelül méter szélességű, beszegett gyékény-szőnyegsávokkal van egész terjedelmében beborítva; minden része egyszerű, s amellet csinos, izléses.

A csarnok jobboldali fala mellett sorba vannak állítva a kiválóbb, értékesebb faanyagokból kifűrészelt pallók és léczek. Az előbbiekből

különösen szép színű és szövetű a Tamo (*Fraximus mandshurica*), míg a léczek között feltűnő szép volt a halavány zöldesbarna *Magnolia hypoleuca*. Ezt követte a bambusz vesszők egész sorozata, amelyek színárnyalat és vastagság szerint válogatva százanként kerülnek értékesítés alá. Ugy látszik, ez utóbbi két tényező az értékelésnél igen nagy szerepet játszik. Pl. a legvastagabb (10—12 cm átmérőjű) világossárga bambuszkaró száza 7 font (168 korona); a 3—4 cm vastag 2—6 m hosszú karók száza azonban már csak a fenti árnak $\frac{1}{10}$ — $\frac{1}{20}$ -ad részén értékesíthető.

Itt láttam három grafikus ábrát, amely a Japánban oly nagy fontossággal bíró *Cryptomeria japonica*, *Pinus densiflora* és *Larix leptolepis* magassági és vastagsági növekedésére nézve tartalmazott érdekes adatokat. Pl.:

A *Cryptomeria japonica* 100 év alatt 40 cm átl. vastagságot és 38·5 m magasságot ér el.

A *Larix leptolepis* 100 év alatt 34 cm átl. vastagságot és 33·2 m magasságot ér el.

A *Pinus densiflora* 100 év alatt 34·7 cm átl. vastagságot és 29·0 m magasságot ér el.

Kályhaellenző módjára készített magas állványokon voltak felakasztva az 1·5/1·2 m méretű színezett fényképfelvételek, amelyek a japán erdőtipusokat ábrázolták. A *Picea ajanensis* egészen olyan formációt mutat, mint a mi luczfenyvesünk, viszont a *Larix leptolepis* majdnem azonos a mi vörösfenyőnkkel; az *Abies firma* a jegenyefenyvest közelíti meg.

A japán erdész balkarján ott van a fehér csillag s ha löfegyver nincs is nála, mindegyiknek nyakában lóg a *távcső*.

Deszkamintái cikk-czakokban összehajtható, hosszan elnyúló spanyolfal alakjában bambuszkeretekben vannak elhelyezve s minden egyes deszkalapra rá van ragasztva egy kis leírás, amely az illető fa műszaki tulajdonságait és alkalmazhatóságát ismerteti.

Említést érdemelnek: a *Picea ajanensis* finom szövetű sárgás-fehér fájával; a tiszafánkat megközelítő *Taxus cuspidata* (Araragi), amely kiválóan alkalmas faragásra; a *Gingko biloba* (Icho) finom sárgás-fehér szövete a mi juharunk és hársunk között foglal helyet; a japánok egyik legdrágább fája: a *Zelkova acuminata* (Keaki) rendkívül szép sárgás-barna színű, fodros szövetű; a *Morus indica*

barnás-fekete fájával kiválóan keresett butorgyártásra; nemkülönben becses az örökzöld *Querus gilva*; ugyancsak a butorgyártásban igen sokra becsülik a *Diospyros lotus* (Kurocagi) barna és fehér foltos fajtát; a *Chamaecyparis obtusa* (Hinoki), mely sárgás, sárgás-vöröses, elmosódott évgyűrűjü fájával elsőrendű szerepet játszik Japán fái között; ennél talán csak a *Cryptomeria japonica* (Jakusagi) fontosabb, melynek szövete finom, egyenletes, az évgyűrű őszi pásztája hajszálvékony s ezáltal igen szép árnyékolást nyer vöröses-barna fája; kiváló szép fája van még a *Thuja japonicának*, amely egyébként igen hasonlít a mi vörösfenyőnkhez.

A csoport közepén áll két dombormű (modell), amelyek közül az egyik a fausztatást ábrázolja, nagyjában hasonló berendezéssel, mint a mieink, a másik a „Kanita“ nevű erdőgondnokságot mutatja be, amelynek üzemterve és általános erdőleírása a látogatók rendelkezésére áll.

Rövid volt az idő arra, hogy részletesebb betekintést nyerjek az üzemtervekbe, mindamellett hamarjában feljegyeztem egy-két adatot.

Az általános erdőleírás teljesen különálló könyvet képez.

Első lapján vannak az összehasonlító mértékek és az előforduló főfajok latin, angol és japán nevei.

Külön fejezet tárgyalja az erdőtalaj fizikai tulajdonságait, az erdő jelenlegi állapotát; ezt követi a határleírás, a szomszédos birtoktestek felsorolása, a helyi faszükséglet, a munkásviszonyok, szállítási viszonyok leírása, a főbb gyártmányok árai, munkabérek nagysága stb.

Ezután jön az erdő gazdasági beosztása, értékelése, az alkalmazandó fajok megválasztása, a vágásforduló, felújítási mód megválasztása, erdőápolási teendők, szállító berendezések, a hozamszabályozás, erdőszítési és erdőápolási költségek s a jövőben várható jövedelmek tárgyalása.

Itt következik az erdőrendező tervezete a vágásmódot, vágási időt, értékesítési módot illetőleg. Végül az üzemrendezési költségek tárgyalatnak.

Az üzemterv csupán négy táblázatból áll.

Az első a tértáblázat, amely ugyszólván azonos a mieinkkel, a második az általános erdőleírásnak felel meg, a harmadik az

általános üzemterv, a negyedik az erdőfelújítási és erdőápolási és a részletes vágatási terveket tartalmazza.

Feltűnt, hogy a zárlat helyett a sűrűség (density) jelzésére az acre-on előforduló törzsek számát használják. Az erdőítési tervben a jegyzet rovatában rendelkezés gyanánt azt találtam, hogy cho-onként 4800 (vagyis holdanként 2820) csemete ültetendő.

Az erdei fákat károsító rovarok, a káros gombák és ártalmas növények szűkebb keretben kerültek bemutatásra.

A japán császári pavillonban van még egy érdekes dombormű, amely a Nagoya melletti Setó hegy befásítását ábrázolja. A kopár hegyoldalak lejtje olyan meredek volt (1·5:1), hogy előbb nagy-szabású földmunkát kellett végezniök. Az egész hegyoldalba 18 láb mélységű lépcsőzetes bevágásokat alkalmaztak, s az erdő-ítést a rétegvonalak alakjában elhuzódó, többé-kevésbé vízszintes lépcsőkön foganatosították *Lezpezeda* (*leguminosa*) és *Miscanthus* csemetékkel, továbbá gyepesítéssel olyan formán, hogy minden vízszintes rétegre 5 sor csemetét ültettek. Madártávlatból igen érdekes képet mutat a dus zöldet mutató rétegvonalak sajátságos elhuzódása. Természetesen az ilyen földmunka nem mindenik talajnemnél alkalmazható.

Végül nem hagyhatom említés nélkül a napilapok és képes ujságok részéről annyiszor megénekelt japán-kertet. Varázsa az izléses elrendezésben rejlik. A dombokon lévő szellős theaházak cserjékkel, fákkal vannak körülvéve; a mélyedésekben elmaradhatlan a halastó, patak, amely többnyire hatalmas kődarabokkal van szegélyezve; a természetes alakjában letört szikladarab rendkivül becsben áll előttük, s egy-egy sajátságos alaku kődarabért a mi fogalmaink szerint igen nagy pénzt adnak.

A pazar szinpompájú virágok, a chrisantemumok ezer fajtája, *Visteria*-lugasok, sárgára hintett kacsakaringós utak, fantasztikusan hajlitott íves hidak rendkivül bájos külsőt kölcsönöznek neki s helyenként szinte óriásoknak képzeljük magunkat a kedvelt törpített fácskák között.

A japán kertészetnek régi titka az, hogy az egyes fákat törpévé tudja nevelni.

Láttam egy 65 éves kocsános tölgyet, melynek törzse 80 *cm* magas és 4 *cm* vastag volt, levelei mindamellert normális nagy-

ságuak; a csertölgynél már a levelek valamennyire kisebbek voltak, még inkább így volt ez a juharoknál. A Thuja-fajokból olyan saját-szerű terebélyes, teljesen arányosan törpített fákat tudnak nevelni, mintha egy hatalmas elvénhedt öreg fát százszorosan kisebbitett alakjában látnánk magunk előtt. Látható volt még ezenkívül törpített vörösfenyő és feketefenyő is.

Sokat lehetne még erről a kiállításról írni, csak hogy mindez nem tartozik e lap keretébe. Általában el lehet mondani, hogy a japánok az Európa színe előtt letett vizsgát kitűnően állották ki s amilyen büszkén mondhatják, hogy kiállításukkal Európa erkölcsi elismerését kivívták, éppen olyan fontos eredményeket értek el az anyagiak terén: a számtalan új üzleti összeköttetés révén.

Czillinger J.

A wieni II-ik nemzetközi vadászati kongresszus programját már a múlt lapszámunkban közöltük ugyan, de tekintettel arra, hogy egyes részletkérdések akkor még nem voltak véglegesen megállapítva, a lapunk zárta alkalmával kapott részletesebb programot alább közöljük:

Szeptember 4-én d. u. 5 órakor: a kongresszus tagjainak fogadtatása az egyetem kis disztermében (Franzensring); d. u. 6 és $\frac{1}{2}$ óra tájban külön kocsikon kivonulás a kiállításba; este 9 órakor: a kiállítási kinematograph külön előadása. (Belépti-díj 1 K.)

Szeptember 5-én pontban délelőtt 10 órakor: a kongresszus megnyitása az egyetem nagy disztermében; délután 12 és $\frac{1}{2}$ órakor: közös étkezés a cs. kir. népkertben (urak szalonkabátban, hölgyek látogató öltözékben); délután 4 órakor: a szakosztályok működésének megkezdése; este 8 órakor: fogadás az udvarnál. (A polgári öltözékben megjelenni kívánó urak frakkban, fehér nyakkendővel, katonatisztek valamint állami és udvari tisztviselők disz-egyenruhában.)

Szeptember 6-án délelőtt 9 és $\frac{1}{2}$ órakor: a szakosztályok üléseinek folytatása; délután 3 és $\frac{1}{2}$ órakor: a szakosztályok üléseinek folytatása és esetleges befejezése; este 7 és $\frac{1}{2}$ órakor: fogadás a városházán. Aki a városházán levő városi gyűjteményt meg akarja tekinteni, az a főlépcső bejáratánál már 6 és $\frac{1}{2}$ órakor jelenjék meg. (Urak frakkban, fehér nyakkendővel vagy disz-egyenruhában, hölgyek estélyi öltözékben.)

Szeptember 7-én délelőtt 9 órakor: a szakosztályok üléseinek folytatása és befejezése; délelőtt 10 órakor: a kongresszus záró-ülése; délután 2 és 1/2 órakor: utazás az állatkert megtekintése végett Lainzba. Visszatérés körülbelül este 7 és 1/2 órakor Hütteldorf felé.

Megjegyzés. A kongresszus tagjai annak tartama alatt számos wieni színház és mulatóhelyen a jegy megváltásánál árkedvezményben részesülnek s a kiállítást szabadon látogathatják.



VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK AZ ERDÉSZETI SZOLGÁLAT KÖRÉBŐL.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdőtishti létszámukban beálló változásokról bennünket levelező-lapon értesíteni sziveskedjenek.)

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Tellyesniczky* Nándor m. kir. erdőtanácsost, sok éven át teljesített hasznos szolgálatainak elismerése mellett, állandó nyugalomba helyezte.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Vadas* Gyula m. kir. erdőtanácsost a szászsebesi m. kir. erdőhivatal kerületéből a lugosi m. kir. erdőigazgatósághoz, — *Jákó* Jenő m. kir. főerdőmérnököt pedig a máramaroszi m. kir. erdőigazgatóságtól a szászsebesi m. kir. erdőhivatal kerületébe helyezte át s előbbi a pénztárosi teendők ellátásával, utóbbi pedig a vajdahunyadi m. kir. erdőgondnokság vezetésével bizta meg.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter az államerdészeti tisztviselők összesített közös rangsorozati létszámában *Muck* András m. kir. erdőmérnökjelöltet m. kir. segéderdőmérnökévé nevezte ki.

*

Brassó szab. kir. város zernest-töröcsvári erdőgondnokságának vezetésével *Albrich* Gyula főerdész bízott meg.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter áthelyezte *Csegezy* Pál kir. alerdőfelügyelőt Marosvásárhelyről m. kir. főerdőmérnöki tisztí minőségben Lugosra (központi szolgálattételre).

*